

TÜRKİYE’DE MUHASEBE DÜNYASININ VİZYONUNU DEĞİŞTİREN AKADEMİSYEN: PROF. DR. MUSTAFA A. AYSAN

Prof. Dr. Göksel Yücel¹

Doç. Dr. Burcu Adiloğlu²

Prof. Dr. Oktay Güvemli³

ÖZ

Türkiye’deki muhasebe eğitimine geniş bir vizyon getiren ve ülkesinin muhasebe pratiğini geliştirmiş ülke uygulamalarına yaklaştırmak için büyük çaba harcayan kişilerin başında gelen isim herhalde Prof. Dr. Mustafa Aydın Aysan’dır.

1933 doğumlu Aysan, orta öğretimini Tarsus Koleji’nde tamamlamış, 1957 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’nden mezun olmuştur. Mezuniyetini takiben İşletme İktisadı Enstitüsünde işe başlayan Aysan, Harvard Business School’a yüksek lisans eğitimi için gitmiş ve eğitimini tamamlayarak 1959’da Türkiye’ye dönmüş ve İktisat Fakültesi’nde akademisyen olarak göreve başlamıştır. Aysan, emekli olduğu 2000 yılına kadar İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesinde ve İşletme İktisadı Enstitüsünde akademisyen olarak çalışmıştır.

Ülkemizde, eğitimde vak’a metodunun öncülüğünü yapan insandır. Prof. Dr. Mustafa A.Aysan, Türkiye’de muhasebe konularında birçok yeniliği gerçekleştirmiş ve bilimsel alandan uygulamaya doğru uzanan yolda birçok konuda öncülük yapmış, Türk muhasebe düşüncesine önemli katkılarda bulunmuş bir akademisyen olarak dikkati çekmektedir. Prof. Aysan’ın Yirminci Yüzyılın ikinci yarısında gerçekleştirdiği aktiviteler Yirmi birinci Yüzyılın başlarında hem muhasebe akademisyenlerine ve hem de uygulayıcılara yol gösterici olacaktır.

Anahtar sözcükler: Muhasebe eğitimi, Yirminci Yüzyıl, vak’a metodu

Jel Kodu: A20, M12, M41

¹ İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi, gokselyucel@istanbul.edu.tr

² İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi, adiloglu@istanbul.edu.tr

³ Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Eski Öğretim Üyesi, guvemli_oktay@yahoo.co.uk

**THE ACADEMICIAN WHO CHANGED THE VISION OF TURKISH ACCOUNTING
WORLD: PROF. DR. MUSTAFA AYSAN**

ABSTRACT

Professor Mustafa Aydın Aysan probably was one of the first persons bringing a broad vision to the accounting education in Turkey and making great efforts to bring accounting practices of his country closer to the practices of developed countries.

Aysan was born in Tarsus in 1933, after graduating from Istanbul University, the School of Economics in 1957 he started his career as an academician in the School of Economics, following his return to Turkey from Harvard Business School where he completed his master's degree in 1959. Aysan worked as an academician both in Istanbul University School of Business and in the Graduate School of Business until the year 2000 when he retired.

He was one of the academicians to use the case method for the first time. Prof. Dr. Mustafa Aysan stands out as an academician who introduced many accounting reforms in Turkey, pioneered the change from science to practice and made precious contributions to the understanding of Turkish accounting. Prof. Aysan's activities in the second half of the 20th century will be a guide for accounting academicians and practicing accountants in the early period of the 21st century.

Keywords: Accounting education, 20th century, case method.

Jel Code: A20, M12, M41

1. GİRİŞ

Geride bıraktığımız, Yirminci Yüzyılın ikinci yarısında Türk muhasebe düşüncesinde önemli gelişmeler olmuştur. 1950 Yılında liberal iktisat politikalarının uygulanmaya başlaması ile özel kesim kuruluşları sayısının artmaya başlaması ve gelişen iktisadi devlet teşekkülleri, muhasebe düşüncesinin işletmecilik anlayışı çerçevesinde gelişme sürecini hızlandırmıştır. İkinci Dünya Harbi'nden sonra Dünya Bankası, IMF gibi uluslararası kuruluşların oluşması ve Türkiye'nin bu kuruluşlar ile ilişkisinin başlaması, değişik finans kanalları ile Türkiye'nin tanışmasını sağlamış ve yabancı sermayeli kuruluşlar çağdaş işletmecilik anlayışının gelişmesine zemin hazırlamışlardır. Bu gelişmeler sonrasında 1970'li yıllarda, ekonomik globalizasyonun ilk etkileri Türkiye'de görülmeye başlamış ve işletmecilik alanında, pazarlama, finans, yönetimi gibi konulardaki gelişmeler hızlanmıştır.

Türkiye'de sanayi, hizmetler ve bankacılık sektöründeki bu hızlı gelişmeler, doğal olarak muhasebe uygulamalarını da etkilemiştir. Öncelikle başta büyük şehirlerimizdeki İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin katkıları ile muhasebe eğitim dünyasında hızlı bir

gelişme gözlenmiştir. Maliyet ve yönetim muhasebesinden ihtisas muhasebelerine doğru uzanan çizgide eserler yayınlanmaya başlanmıştır. Türkiye’de Fransız, Amerikan, Anglosakson ve Alman muhasebe kültürlerinin muhasebenin akademik dünyasındaki temsilcileri Türk muhasebe literatürünü zenginleştirmişlerdir. Muhasebe ve işletme finansı akademik dünyası hızlı bir değişim süreci yaşamaya başlamıştır. Bu dönemde muhasebe düşüncesi hem kendi bilimsel çerçevesinde gelişme yaşıyor hem Anadolu’ya yaygınlaşıyor ve hem de Dünya Muhasebeciler Kongreleri’ne katılımlar ile akademik dünya dışı açılma sürecine girmeye çalışıyordu.

Belirtilen bur ortamda altmışlı ve yetmişli yıllarda muhasebe akademik dünyasının kimi girişimlerde bulunması gerekiyordu:

- Türkiye’de ulusal muhasebe kongreleri gelişerek etkin duruma gelmeli idi.
- Uluslararası muhasebe faaliyetlerine Türkiye’den daha etkin olarak katılmalar olmalı idi.
- Hem sayısal artışı olan ve hem de Türkiye’ye yaygınlaşan muhasebe akademik dünyasını bir araya getirecek toplantılar yapmak gerekiyordu.
- Ve en önemlisi bir hizmet sektörü olan muhasebenin, hizmet verdiği sektörler ve genel olarak iktisadi gelişmeler ile ilişkisinin kurulması ve bu hizmet verilen sektörlerin ihtiyaçlarına göre muhasebe standartlarını oluşturmak ihtiyacı vardı.

Yirminci Yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan bu gelişmeleri gören ve gerekli atılımlarda bulunan ekipler içinde ve çoğu zaman bu ekiplere öncülük yapan bir muhasebe akademisyeni vardı, bu akademisyen Prof. Dr. Mustafa A.Aysan idi. Bu özellikleri onu muhasebe akademik dünyasının üniversite dışına açılan penceresi konumuna getirmiştir.

2. PROF. DR. MUSTAFA AYDIN AYSAN KİMDİR?

Mustafa A.Aysan, 20 Nisan 1933 tarihinde Tarsus’ta devlet memuru Mahmut Bey ile Hayriye hanımın çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. İki ablası vardır. Babası Mahmut Bey Ramazan oğulları sülalesindedir. Annesi Şıhlar sülalesinden Hayriye Hanımdır. Mahmut Bey (1895-1962), o zamanki lise kademesi olan Sultani mezunudur. Önceleri Orman teşkilatında çalışan, Mahmut Bey ve Hayriye Hanım’ın üç çocukları olmuştur. Mustafa üç çocuğun en küçüğüdür. Birisi eczacı olan iki ablası vardır. Mustafa A.Aysan, babasının memuriyeti dolayısı ile ilkokulu çeşitli şehirlerde okumuş, babasının ormancılıktan sonra Tarsus Toprak Mahsulleri Ofisi’nde çalışmaya başlaması dolayısı ile orta öğretimini Tarsus Koleji’nde tamamlamıştır. Bu kolejden 1952 yılında mezun olmuştur. İlk İngilizce bilgisini burada almıştır.

Liseyi bitirdiğinde ablalarının yanına İstanbul'a gelen Mustafa A.Aysan'ın, bir memur çocuğu olduğu için bursa ihtiyacı vardır. Babası ona Tarsus Ticaret Odası'ndan karşılıksız burs sağlar, bursu ticaret odasından olduğu için İstanbul'da ya Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'na ya da İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne girecektir. O zamanlar her yüksek öğretim kurumu kendi sınavını yapmaktadır. Ama Mustafa A.Aysan sınav tarihini kaçırmıştır. Beyazıt'taki okula gelir, o zamanlar İktisat Fakültesi'nin dekanı Prof. Şükrü Baban'dır. Şükrü Baban zamanın ünlü bir iktisat akademisyenidir. Aysan ile ilgilenir ve İktisat Fakültesi'ne kaydının yapılmasını sağlar.

İktisat Fakültesi öğrenciliği sırasında, Prof. Şükrü Baban'ın kendisine iktisadi sevdirdiğini söyleyen Aysan, sosyoloji akademisyeni Prof. Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu'nun da kendisini etkilediğini söyler. Fındıkoğlu'nun yönlendirmesi ile İngilizce'sini ilerletir. 1957 yılında İktisat Fakültesi'ni bitirdikten sonra aynı fakülteye bağlı, lisansüstü eğitim yapan İşletme İktisadi Enstitüsü'ne memur olarak girer. Bu kurumda Amerikalı Profesör Stone ile tanışır ve onun ve hocası Prof. Sabri Ülgener'in destekleri ile Harvard Business School'a işletme eğitimi için gönderilir. Orada hastalanmasına rağmen ısrar ile devam etmek ister ve hocaları Prof. Nickerson ve Prof. Tucker'in destekleri ile orada kalır. Yaz aylarında Kanada'ya izci çocukların kampına koruyucu eğitmen olarak gider, sağlığını kazanır ve iki yılda, 1959 yılında diplomasını alıp, İstanbul'a döner.

Aysan'ın yaşamında İktisat Fakültesi ve Harvard Bussiness School eğitimi bir dönüm noktası olur. Aysan, Harvard'da finans eğitiminden etkilenir ve mezuniyeti de o doğrultuda olur. Mustafa Aysan ve onunla birlikte ABD'ye giden Cevat Sarıkamış ABD'de lisansüstü eğitimde vak'a metodu ile eğitimi öğrenirler. Dönüşlerinde İşletme İktisadi Enstitüsü'nde her ikisi de vak'a metodu ile eğitime ağırlık verirler ve Türkiye'de bu yöntemin gelişimine katkıda bulunurlar. Mustafa Aysan'ın, arkadaşları ile beraber Türkiye'de öncülük yaptığı ilk aktivitenin, vak'a metodu ile eğitime ağırlık verilmesini sağlamaya çalışması olduğu gözlenmektedir. Ancak vak'a metodu ile eğitimin Türkiye'de gelişmemesinden Aysan, üzüntü duyduğunu belirtmektedir.

İşletme İktisadi Enstitüsünde, o zamanlardaki adıyla Kontrol dersini veren Aysan, öğretim üyeliğini yaptığı İktisat Fakültesi'nde 1962 yılında doktorasını tamamlar.

Aysan'ın bu yıllarda (1960), öğrencilik yıllarından beri tanıdığı eczacı Gülseren Hanım ile evlendiği ve Selvihan ve Güldehan isimli iki kızlarının olduğunu görüyoruz. Eşi 1993 yılında vefat eden Aysan'ın halen iki kızı ve iki torunu olduğunu belirtmek gerekiyor.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde öğretim üyeliğini sürdüren Aysan, 1968 yılında Muhasebede Denetleme İlkeleri ve Türkiye Uygulamaları (*M. Aysan, 1971*) adlı eseri ile doçent olmuş, 1974 yılında da Maliyetler ve İşletme Kararları (*M. Aysan, 1974*) adlı eseri ile de profesörlüğe yükseltilmiştir.

Bu dönemde, 1968 yılı hem Türk işletmecilik tarihi ve hem de Mustafa A.Aysan açısından önemlidir. Bu yıl İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyelerinden bir bölümü, işletme eğitimine duyulan ihtiyacın giderek artması karşısında İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni kurarlar. Öncülüğü ünlü işletme akademisyeni Prof. Dr. Mehmet Oluç yapar. İktisat fakültesinin akademisyenlerinden Prof. Dr. Feridun Özgür, Prof. Dr. Kemal Tosun, Prof. Dr. Kenan Gürtan, Prof. Dr. Kamuran Pekiner, Prof. Dr. Nasuhi Bursal, Prof. Dr. Selçuk Yalçın İşletme Fakültesi'nin kurucuları olurlar ve Prof. Mehmet Oluç da fakültenin ilk dekanı seçilir. Mustafa A.Aysan ve arkadaşları Türkiye'de bir ilki gerçekleştirmişler ve Türk işletmecilik eğitimine bir kurum kazandırmışlardır.

Aysan, emekli olduğu 2000 yılına kadar İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde öğretim üyeliğini sürdürmüştür (*Güvemli, 2004*).

Kendisinin akademik yaşamı boyunca denetim, yönetim muhasebesi, finansal kontrol derslerini verdiği gözlenmektedir. Yurt dışındaki akademik faaliyetleri arasında ise, 1970'lerde Güney Afrika'da iki üniversitede ve 1986'da Almanya'da Hamburg Üniversitesi'nde ders verdiği ve Birleşmiş Milletler – International Labour Organization programı çerçevesinde Somali'de ülkenin muhasebe eğitimini geliştirme projesinde CTA (Chief Technical Adviser) olarak danışmanlık (1987-89) yaptığı gözlenmektedir (*Güvemli, 2003*).

Aysan'ı sadece Türkiye'deki akademik dünya değil, iş dünyası ve siyasi dünya da tanır. Bunun nedeni Aysan'ın üniversite dışı aktivitelerinin yoğunluğudur. Aysan'ın üniversite dışı aktivitelerini üç grupta ele alıp incelemek gereği vardır. Bu aktivitelerden ilk grup faaliyetlerini, muhasebe ile ilgili dernek, sempozyum ve uygulamaya dönük çalışmalar oluşturur. İkinci grup aktivitelerini Türk iş dünyasındaki yönetim ve danışmanlık faaliyetleridir. Üçüncü grup faaliyetleri de, kısa süren siyasi aktivitelerden oluşur. Belirtmek gerekir ki, bütün bu aktiviteler Prof. Aysan her zaman akademik ve mesleki kimliği ile katılmıştır. Örneğin işletmelerde yönetim ve danışmanlık yaptığı sıralarda işletmelerin yönetsel yapısı ve tarihsel gelişmeleri ile yakından ilgilenmiş ve yayınlar yapmıştır. En çok baskı yapan eseri olan Atatürk'ün Ekonomik Politikası (*Aysan, 1980*) adlı yapıtını kısa süren siyasi yaşamı öncesinde hazırlamış ve yayınlamıştır. Aysan'ın bu aktiviteleri kısaca aşağıda sıralanmıştır.

Aysan eserlerini üniversitedeki çalışmaları yanında, üniversite dışında yaşadığı olayların etkisi ile kaleme aldığı için öncelikle onun üniversite dışı mesleki ve yönetsel çalışmaları üzerinde durmak uygun olacaktır.

3. PROF. DR. MUSTAFA A. AYSAN'IN ÜNİVERSİTE DIŞI MESLEKİ, YÖNETİMSEL VE SİYASİ AKTİVİTELERİ

3.1. Üniversite Dışı Mesleki Faaliyetleri

a. Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Başkanlığı

Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği 1942 yılında bir grup muhasebe ve denetim akademisyeni ve muhasebe uygulayıcısı tarafından muhasebe mesleğinin geliştirilmesi amacı ile kurulmuştur (*Güvemli, 2001: 694 vd.*). Bu dernek, Yirminci Yüzyılda Türk muhasebecilerinin ilk örgütlenmesidir. Bu nedenle tarihi önemi olan bir kurumdur. Aysan, derneğin kurucularından olan Prof. Osman Fikret Arkun'un ve İsmail Otar ile ilişkileri sırasında 1963-64 yıllarında dernek ile ilgilenmeye başlar. Derneğin, Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörlüğü olan adını ve tüzüğünü yenilerler. 1970'li yıllarda Aysan'ın dernek ile ilişkilerinin geliştiği ve uzun yıllar derneğin başkanlığını (1971-1984) yaptığı görülmektedir. Oktay Güvemli ve Türkan Arıkan dernek yönetimi sırasında ona yardımcı olmuşlar ve ilk kez eğitim programları ve günlük iktisadi konularda paneller düzenlemeye başlamışlardır. Aysan'ın Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği başkanlığı sırasında ikinci önemli aktivitesi, 1977 yılında Almanya'da düzenlenen Dünya Muhasebeciler Kongresi'nde Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'ni dünyanın en büyük muhasebeciler örgütü olan IFAC'a (*International Federation of Accountants*) üye yapmasıdır. Bu, Türkiye muhasebe dünyasının uluslararası örgütlerle ilk teması ve onlara ilk katılımıdır.

Özellikle eğitimde vak'a eğitimini geliştirmek için, Aysan'ın, Sevk ve İdarecilik Eğitim Vakfı'nda (1970-1985) Türkiye'deki işletmecilik eğitimi veren okullar ile ilgili faaliyetleri ve bu konudaki yayınları önem taşımaktadır.

b. TÜRMOB ile İlişkileri

Aysan, *Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)* ile 1989 yılında kuruluşundan itibaren sürekli ilişki içinde olmuştur. TÜRMOB ile ilişkileri sırasında muhasebe tarihi ile ilgilenmiş (*Aysan & Sarıoğlu, 1998*), TÜRMOB'un gelişme süreci sırasında meslek ile ilgili yayınlar yapmıştır (*Aysan, 1996*). Aysan'ı, 1996-1998 yılları arasında TÜRMOB yönetim kurulu üyeliğinde ve aynı yıllarda sınav komisyonu üyeliğinde görüyoruz. Burada Prof. Aysan'ın öncü bir özelliğinden söz etmek gerekmektedir. 1926-1930 Yılları arasında çıkan vergi yasaları ile muhasebe kayıtlarından beyan usulü ile vergi alınmaya başlandığı ve bu durumun iki hususu ortaya çıkardığı bilinmektedir. Bunlardan birisi muhasebe kayıtlarının öneminin artmasıdır; ikincisi de beyannamelerin doğruluğunun denetiminin öneminin fazlaşmasıdır. Bu iki husus, muhasebe mesleğinin gelişmesinin Maliye Bakanlığı'na bağımlı olması sonucunu doğurmuştur. TÜRMOB'un kurulduğu yılları izleyen dönemde, ekonomik küreselleşmenin de baskısı ile uluslararası muhasebe standartlarının gündeme gelmesinden sonra, ticari bilançonun, mali

bilançonun önüne geçmesi gereği ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu gereği ilk dile getirenler ve süreci başlatanlar arasında Prof. Aysan'ın bulunduğunu, onun yazılarından görmek olanağı vardır (Aysan, 1996).

c. Muhasebecilerin Kongre ve Toplantılarına Katkıları ve Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumlarının Başlatılmasını Sağlaması

Aysan Türkiye’de yapılan muhasebe kongrelerinin sürekli destekçisi olmuş ve bu aktivitelerin başarısı için çalışmıştır. Bu arada muhasebe eğitiminin giderek gelişmesi ve Türkiye’ye yaygınlaşması karşısında, muhasebe akademisyenleri arasındaki bağın güçlendirilmesi amacı ile bir araya gelmeleri ve Türkiye’de muhasebe eğitiminin tartışılmasına zemin hazırlanması öngörüsü ile yıllık sempozyumların başlatılması gereğini ilk gören ve 1979 yılında Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumlarını başlatan akademisyenin Prof. Dr. Mustafa A. Aysan olduğunu belirtmek uygun olacaktır.

d. Devlet İşletmeciliği ile İlgili Çalışmaları

Cumhuriyet’in ilanı sonrasında Atatürk zamanında oluşturulmaya başlanan ve devletin karma ekonomi politikalarına uygun olarak faaliyete geçen üretim ve pazarlama amaçlı İktisadi Devlet Teşekkülleri ile muhasebe uygulamaları açısından ilgilenen ender akademisyenlerden birisi Mustafa A. Aysan’dır. Aysan’ın bu kurumlar ile ilişkisi, İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu kanalı ile olmuş ve bu komisyonun üyesi olarak 1964–1968 yılları arasında görev yapmıştır. Bu süre içinde Fransa’da olduğu gibi iktisadi devlet teşekkülleri için muhasebe rapor sistemi ve tekdüzen genel hesap planı çalışmaları yapılmış ve yayınlanmıştır (*İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu, 1968*). Mustafa A. Aysan, iktisadi devlet teşekkülleri ile ilişkilerini komisyondaki görevi sona erdikten sonra da sürdürmüştür. Bu kuruluşların Türk ekonomisindeki rollerinin önemi üzerinde her zaman durmuş ve yayınlar yapmıştır (Aysan, 1978; Aysan, 1981; Aysan, 2000). 1980 yılında İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi bünyesinde Devlet İşletmeciliği Enstitüsünü (bilahare Araştırma ve Uygulama Merkezi) kurmuş, 2000 yılına kadar müdürlüğünü üstlendiği bu kurumda çok sayıda reorganizasyon ve değerlendirme çalışmalarında yöneticilik görevi de üstlenmiştir.

e. Öncülük Yaptığı Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi ve Gazetelerde Köşe Yazarlığı

Banka Dergisi

Aysan’ın, bankacı arkadaşları olan Necdet Durakbaşa ve Alp Gürus ve ünlü işletme akademisyeni Prof. Dr. Zeyyat Hatipoğlu ile birlikte Yirminci Yüzyılın ikinci yarısında uzun süre yayınladığı Banka ve Ekonomik Yorumlar adını taşıyan dergi (*Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, 1970*) zamanının muhasebe düşüncesini ortaya koyan ve iktisadi konulara ağırlık veren bir yayın olmuştur. Aysan, bu dergi ile yaptığı bir değerlendirmede “ilk ekonomik

tahminleri orada yapmaya başladık ve zaman içinde iktisadi tahminleri ve yorumları bu dergi etrafında toplanan arkadaşlarımız ile geliştirdik” demektedir. Derginin 1960’lı yılların ortalarına doğru (1964) yayına başladığı ve 1980’li yılların ortalarına kadar yayın hayatında kaldığı gözlenmektedir.

Gazete köşe yazarlığı

Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi’nde sürekli yazıları ve Sevk ve İdare Dergisi’ndeki yazarlığı Aysan’da mesleki konularda ve iktisadi konularda sürekli yazma heyecanı ve isteği doğurmuştur. Bu gelişmelerin onu gazetelerde köşe yazarlığı yapmaya yönelttiği gözlenmektedir. İlk köşe yazarlığı günlük Radikal Gazetesi’nde haftalık yazılar ile başladığı ve bu gazetede sürekli olarak 1997-2011 yılları arasında yazdığı görülmektedir. Daha sonra sosyal demokrat ağırlıklı bir gazete olan Cumhuriyet’te bir yıllık (2011-2012) bir yazı serüveni olmuştur.

Bankalar Birliğinin 20 Sayılı Tebliği

Kendisinin, muhasebe mesleği açısından bankacılık ile ilgili önemli bir çalışmasına burada kısaca değinmek uygun olacaktır. 1960’lı yılların başlarında bankacılık kesiminin özel kesime dönük kredilendirme çalışmaları hız kazanmıştı. Kalkınma ve yatırım bankacılığı da gelişme gösteriyordu. Özel kesimde tekdüzen hesap planı olmadığı ve her kurum kendisine en uygun olduğunu sandığı hesap planını uyguladığı için bankaların kredilendirme çalışmalarında özel kesim kuruluşlarından aldıkları hesap durumu raporlarında güçlükler ortaya çıkıyordu. İşte böyle bir ortamda Mustafa A. Aysan’ın arkadaşı Cevat Sarıkamış ile birlikte Türkiye Bankalar Birliği için bir çalışma yaptıkları görülmektedir. Bu çalışmanın adı, *Bankaların Açacakları Krediler İçin İşletmelerden İsteyecekleri Hesap Vaziyeti*’dir (*Bankalar Birliği 20 Sayılı Tebliğ, 1962*). Bankalar Birliği’nin yayınladığı ve bankalarca yıllarca uygulanan bu tebliğin muhasebe mesleği açısından önemi, henüz tekdüzen hesap planı ve tip mali tablolar yokken özel kesim işletmelerinin tek tip bir mali tablo ile tanışmaları ve muhasebecilerin tekdüzen hakkında ilk bilgileri almış olmalarıdır. Kuşkusuz bankacılık kesimi de özel kesimi kredilendirirken bu bilgilerden yararlanmış ve kredi değerlendirmelerinde kolaylık sağlamıştır.

3.2. İşletmelerin Yönetim Kurullarında ve Danışmanlıklarındaki Çalışmaları

Aysan’ın ilköğretim üyeliği yaptığı kurum İşletme İktisadi Enstitüsü’dür. Bu eğitim kurumu, Harvard Business School’un öncülüğünde ve Türk iş adamları dünyasının destekleri ile lisans sonrası işletme eğitimi veren bir kurumdur. Ve iş dünyası ile yakın ilişkisi vardır. Bu ilişkiler Mustafa A. Aysan’ın iş dünyası ile ilişkilerini geliştirmesine yardımcı olmuş ve kendisinin bütün yaşamı boyunca iş dünyası ile iç içe olmasının yolunu açmıştır. Birçok kurumda yönetim kurulu üyeliği ve danışmanlık yaptığı görülmektedir. Bunlar arasında Koç Holding bağlı kuruluşlarda yönetim kurulu üyeliği, Milliyet Holding’te yönetim kurulu üyeliği, Doğan Holding Şirketler Grubu’nda görev alması yer almaktadır. Aysan’ın bankacılık

alanındaki yöneticiliğinin önemli olduğunu bu arada belirtmek uygun olacaktır. Yapı Kredi Bankası'nda sekiz yıl devam eden yönetim kurulu üyeliği, Garanti Bankası'nda dört yıl devam eden yönetim kurulu üyeliği ve 1993 yılından bugüne kadar süren Finansbank Yönetim Kurulu üyeliği ve danışmanlığını belirtmek gerekmektedir. Bu yaşam onu uygulama içinde tutmuştur. Eserlerinin bir bölümü bu aktivitelerinin izlerini taşımaktadır.

Türkiye'de emekli askerlerin kurdukları ve Türk sanayisine önemli hizmetler yapmış olan Oyak grubu vardır. Bu grup ile Aysan'ın yönetsel olarak yıllar süren ilişkileri olmuştur. Oyak Holding'de yönetim kurulu üyeliği ve Türk Otomotiv Endüstrisinde yönetim kurulu başkanlığı görevleri bunlar arasında yer almaktadır.

Kendisinin iş dünyası ile ilişkilerinin sadece yönetim alanında kalmadığı, üniversite ile sanayi arasındaki ilişkileri irdeleyen çalışmalar yaptığı ve araştırmalarını yayınladığı gözlenmektedir (*Aysan, 1972*).

3.3. Siyasi Alandaki Aktiviteleri

Prof. Dr. Mustafa A. Aysan bir siyasetçi değildir ve siyaset adamı olmamıştır. Ama Ankara'da yedek subaylığını yaptığı yıllarda askeri kesim ile ilişkileri olmuş ve yukarıda sözü edilen OYAK'ın kuruluşunda katkıda bulunmuştur. 12 Eylül 1980 tarihinde yapılan askeri hareket sonrasında askeri yönetime Kamu İktisadi Kuruluşları ile ilgili danışmanlık yapmış, askeri yönetim tarafından kurulan Danışma Meclisi üyeliğinde bulunmuş, Meclis'te Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı ve 1982-1983 yıllarında da Ulaştırma Bakanlığı yapmıştır. Bakanlık sırasında Aysan'ın aktivitesinin yine işletmecilik ile ilgili olduğu ve Ulaştırma Bakanlığına bağlı – THY, PTT, TCDD gibi – yedi adet iktisadi işletmenin yönetimi ile ilgilendiği ve Başbakan'ın isteği doğrultusunda onları kara geçirmeye çalıştığı gözlenmektedir. Aysan, bir bilim adamıdır ve bir muhasebe akademisyenidir. Bu yapısını hiçbir zaman kaybetmemiştir. Onu siyasetçi olarak görmek olanağı yoktur. Ancak ülkenin ona ihtiyaç duyduğu anda da görev almaktan çekinmez. Aysan'ın siyasi alandaki aktivitesini bu çerçevede değerlendirmek olanağı vardır.

4. PROF. DR. MUSTAFA A. AYSAN'IN YAYINLANMIŞ ESERLERİ

4.1. Muhasebe ile İlgili Eserleri

Aysan'ın yayınlanmış eserlerini üç grupta ele almak olanağı vardır. Bu gruplardan ilki muhasebedir. İkincisi işletme, üçüncüsü de iktisattır. Bu üç grup içinde yoğunluk taşıyan bölüm kuşkusuz muhasebe ile ilgili olanlardır. Yayınlanmış onüç eserinin beşi muhasebe ile ilgilidir.

Kendisinin ilk muhasebe eseri bir tercümedir. Muhasebe ile ilgili yayınları öğrencilere ve uygulayıcılara dönük olmuştur. ABD'li iki yazar olan William Paton ve Robert Dixon'ın

genel muhasebe öğretiminin başlangıcı olarak yazdıkları *Essentials of Accounting* (Muhasebenin Temelleri) adlı geniş hacimli eseri tercüme etmiştir. Bu çalışma, onu muhasebenin içine çeken, onu sevdiiren bir aktivite olmuştur. Çünkü Paton ve Dixon konuyu şöyle ale almışlardır: “*Muhasebenin de öğrencinin yakın ilgisini çekecek, öğretilmesi kolay ve her şeyi kavrayan insicamlı bir şekilde anlatılması mümkündür.*” (Paton & Dixon, 1964) Eser, ezberden uzak, mantığa dayalı, muhasebenin kolay öğrenilmesini sağlayan bir yapıya sahiptir. Aysan’ın, sonraki muhasebe çalışmalarında hep bu prensipler çerçevesinde muhasebeye yaklaşım yaptığı dikkati çekmektedir. Bu kitaptaki kolay anlatım onu bir süre sonra Kendi Kendine Muhasebe adlı eserini bir akademisyen ile birlikte yazmaya yöneltecektir (Aysan & Şenesen, 1973).

Bu iki temel muhasebe çalışması dışındaki öteki muhasebe ile ilgili eserlerinin iki temel özelliği vardır. Bunlardan birisi yönetim muhasebesine yönelecek şekilde muhasebe kayıtlarından çok, uygulamadaki mali tabloları dayanak olarak almasıdır. İkinci özelliği de, Türkiye’deki uygulamalara eserlerinde yer vermesidir. Bu eğilimin kaynağı, İşletme İktisadı Enstitüsü’ndeki vak’a metodu uygulamaları ve Aysan’ın sadece kürsü adamı olmaması ve aynı zamanda uygulama içinde olmayı tercih etmesidir. Nitekim 1971 yılında yayınladığı denetleme kitabında özel kesim işletmelerinde düzenlenen mali tabloların (bilançolar ve kar – zarar tabloları) özellikleri üzerinde durduğu gözlenmektedir (Aysan, 1971: 149). Bu dönemde Türkiye’de tekdüzen hesap planı yoktur, tek tip mali tablolar yoktur, herkes en iyisini arama çabasındadır.

Kendisinin, uygulamaya dönük araştırmacı karakteri, eserlerinde araştırmacı ve uygulamaya yol gösterici olmasına yol açmıştır. Aysan’ın 1976 yılında yayınladığı *Finansal Tablolar Analizi ve Diğer Muhasebe Konuları* adını taşıyan eserinde bu özelliklerinin daha belirgin duruma geldiği dikkati çekmektedir. Aysan bu eserinde, yayınlanan banka mali tablolarını inceler, Holding şirketlerin denetim sorunlarını ele alır ve Türkiye’nin yeni yeni tanışmaya başladığı yüksek enflasyonun mali tablolara etkileri üzerinde durur (Aysan, 1976: 157-249). Mustafa Aysan, çağdaşlarından farklı bir muhasebe akademisyeni çizgisindedir. Çağın mali tablolar analizi yazarları mali analiz tekniklerini anlatır ve birkaç uygulama ile bunu gösterirken, o, uygulamanın sorunlarını mali tabloların tahliline taşır, başka bir deyişle tahlilden önce bu tablolar ile ilgili çözülmesi gereken sorunlara öncelik verir. Bununla da yetinmez, kitabın içermesi gereken konuları zorlar, bu konuların dışına çıkar ve sermaye piyasasına değinir, İktisadi Devlet Teşekküllerinin sorunlarını inceler (Aysan, 1976: 345-531). Öte yandan denilebilir ki, Mustafa A. Aysan içinde bulunulan zaman dilimini gelecekle birlikte yaşayan bir akademisyendir. Çünkü 1970’lerde sermaye piyasası kurulu henüz oluşmamıştır, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası henüz açılmamıştır. Ama o, içinde yaşadığı dönemde bu konuların yakın gelecekte gündeme geleceğini sezer ve yol gösterici olur. İktisadi Devlet Teşekküllerinde de öyledir. 1950’lerde başlayan liberal iktisat politikaları, karma ekonomiden giderek liberal ekonomiye doğru gelişme göstermekte ve Atatürk’ün kurduğu düzen yerini kapitalizmin etkin oldu bir ortama bırakma eğilimi göstermektedir. Yani iktisadi devlet teşekküllerinin sonu

giderek yaklaşmaktadır. Aysan bu durumu sezmede ve ülke ekonomisinin onlara ihtiyaç duyacağı inancı ile yaşamalarını istemektedir.

4.2. İşletmecilik ve İktisat ile İlgili Eserleri

Prof. Dr. Mustafa A. Aysan'ın devlet işletmeciliği ile ilgilenmesi ve üniversite dışında işletmelerde danışmanlık yapması, eserlerinin ikinci bölümünün işletmeciliğe dönük olmasına neden olmuştur. Aysan'ın iktisadi devlet teşekkülleri ile ilgili çalışmalarının 1962 yılında başladığı görülmektedir. 1964-1968 Yılları arasında İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu'nda görev alması, onun genç yaşında bu kuruluşlar ile ilişkisini geliştirmiş ve Atatürkçü kişiliği – Atatürk döneminde oluşturulmaya başlanan- bu kuruluşların muhasebe sorunları ile ilgilenmesinin önünü açmıştır. 1962 Yılında Maliye Bakanlığının isteği üzerine ünlü işletme akademisyeni Prof. Dr. Mehmet Oluç ve muhasebe akademisyenleri ile birlikte Kamu İktisadi Teşebbüsleri İçin Muhasebe Teklif ve Tavsiyeleri adlı eseri hazırladığı görülmektedir. Aysan, bu eseri bir grup çalışması ile oluşturmuştur v bu eser onun ilk grup çalışmasıdır ve muhasebe akademisyenlerinde fazla görülmeyen grup çalışmasının önünü açtığı görülmektedir. Aysan ve arkadaşları bu çalışmalarında İktisadi Devlet Teşekkülleri için bilanço ve gelir tablosu geliştirmeye çalışmışlardır (*Aysan, vd, 1962: 16-51*). Bu çalışma, Türkiye'nin kar ve zarar tablosundan, gelir tablosuna geçiş döneminde yayınlandığı için muhasebe dünyasında ayrı bir öneme sahiptir.

İktisadi Devlet Teşekkülleri ile ilgili Aysan'ın ikinci eseri, Türkiye'de Devlet İşletmeciliği adını taşımaktadır. Üçüncü Beş yıllık Kalkınma Plan çerçevesinde yapılan bildiri sunumlarından oluşan bu eserde, üçüncü bildiri (*Aysan, 1973: 105-133*) iktisadi devlet teşebbüslerinin temellerinin sağlamlığı ayrıntılı olarak ortaya konulmakta ve ülkenin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çalışmalarının önemi öne çıkarılmaktadır. İktisadi Devlet Teşekküllerinin tasfiye sürecinin yaşandığı XXI. yüzyılın başlarında, Aysan'ın, sözü edilen kuruluşların yaşamalarını sağlamaya yönelik bu çabalarının tarihsel bir önem taşıyor hale geldiğini vurgulamak uygun olacaktır.

Aysan'ın özel kesim işletmelerine dönük en önemli eseri kuşkusuz, büyük deneyimlerine dayanarak 2007 yılında yayınladığı Kurumsal Yönetim ve Risk adını taşıyan eseridir. “Corporate Governance” kavramının Türk literatürüne girdiği yıllarda yayınlanan bu eserin önsözünde Aysan, 1998 Dünya Ekonomik Krizinin işletmelere verdiği zararların ve bu zararların giderilme çabalarının incelenmesi amacı ile bu eseri yazdığını belirtmekte ve eserde İngiltere ve Güney Kore işletmeleri ile Türk işletmelerinin karşılaştıkları riskleri ve bu riskleri giderme çabalarını kıyaslamalı (*Aysan, 2007:123 vss., 151 vss.*) olarak anlatmaktadır. Eser, XXI. yüzyılın başlarında süreklilik gösteren ekonomik bunalımlar nedeniyle, işletmeler için devamlı gündemde olan bir kitap olmuştur.

Kendisi bir muhasebe, bir işletme akademisyenidir. Ama onun üniversite dışı çalışmaları ve işletmelerdeki yönetim kurulu üyeliği ve danışmanlığı ve en önemlisi Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi'nde gösterdiği çabalar iktisat ile de ilgilenmesine yol açmıştır. Bu konudaki en önemli çalışması, kendisi gibi hesap işlerinde uzmanlaşan ve bir işletme akademisyeni olan Prof. Dr. Zeyyat Hatipoğlu ile 1994 ekonomik bunalımı üzerine yazdığı Türk Ekonomisinde 1994 Bunalımı adını taşımaktadır. İki işletme akademisyeninin işletmeleri etkileyen iktisadi bunalımı incelemeleri Türkiye'de bir ilk olma özelliğini taşımaktadır.

Aysan'ın iktisat alanındaki asıl çalışması, Atatürk'ün Ekonomik Politikaları adlı eseridir. İlk baskısını 1979 yılında yapan eser, 2014 yılına kadar sekiz bası yapmıştır. Her yeni basıda Aysan kitabını zenginleştirmiştir. Liberal iktisat politikalarının en üst seviyede uygulanmaya başlandığı, dış borçların sürekli gündemde olduğu XX. yüzyılın sonları ile XXI. yüzyılın başlarında, Atatürk'ün siyasi politikaları yanında ekonomik politikaları da gündeme gelmeye başlamıştır. İşte böyle bir dönemde yayınlanan bu kitap, uzun süre aranan bir yapıt olma özelliğini taşımıştır. Aysan'ın bu yapıtında, Kemalist Ekonomi kavramını öne çıkardığı görülmektedir (*M. Aysan, 2014 sekizinci baskı, Sayfa 47 vd*)

5. SONUÇ

Prof. Dr. Mustafa A. Aysan, Yirminci Yüzyılın ikinci yarısında mesleğin en aktif akademisyenlerindedir ve meslektaşlarından farklı bir profile sahiptir. O bir muhasebe ve bir işletme akademisyenidir. İktisada ve siyasete doğru uzanan bir kişiliğe sahiptir.

Kendisinin akademisyenlik anlayışını, İşletme İktisadi Enstitüsü'nde 1959 yılında başlayan öğretim üyeliği şekillendirmiştir. Önce muhasebeyi kayıt düzeni çerçevesinde ele almış, ama daha sonra denetime, mali tablolara dayalı yönetim muhasebesine yönelmiştir. Enstitü'nün yapısı, onu üniversite dışı çalışmalara yöneltici etkide bulunmuştur. Bu doğrultuyu da işletmelerde danışmanlık ve yönetim kurulu üyelikleri çerçevesinde sürekli olarak devam ettirmiştir. Mustafa A. Aysan'ın hem muhasebe ve hem de işletmecilik eserleri, böyle bir ortamda, yani işletmecilik uygulamaları içinde yazılmıştır. Bundan dolayı bilimsel eserleri büyük ölçüde uygulamaya dönük yapıdadır.

Aysan'ın işletmecilik tutkusu özel kesim işletmelerini aşan ve devlet işletmeciliğine yönelik bir nitelik taşır. Keza, kendisini, üniversite dışı çalışmalarında, muhasebe mesleğinin ve Türkiye'deki muhasebe akademisyenlerinin aktiviteleri içinde yoğun olarak görmek olanağı vardır. Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'nde uzun süre (1971-1984) başkanlık yapmış, burada muhasebecilik ve denetim mesleğinin geliştirilmesine dönük çabaları sürdürmüştür. Başkanlığını yaptığı kurumun IFAC'a üye olmasını sağlamıştır.

Mesleğe dergi çıkararak ve yazılar yazarak katkıda bulunmaya çalışan Aysan'ın, muhasebe akademisyenlerinin Türkiye'ye yaygınlaşması karşısında onların her yıl bir araya gelmelerini sağlayan muhasebe eğitimi sempozyumlarını 1979 yılında başlattığı görülmektedir.

Prof. Dr. Mustafa Aydın Aysan, XX. yüzyılın ikinci yarısında muhasebe eğitim dünyasının dışa açılan gücü olmuş ve hem muhasebe eğitime ve hem de muhasebe uygulamalarına önemli katkılarda bulunmuştur. Bu katkılar muhasebe uygulamalarında, derneklerin ve örgütlerin yönetimlerinde görev almak şeklinde gelişme göstermiştir.

Kendisinin renkli kişiliği, çok geniş vizyonlu bir akademisyenlik anlayışını ortaya koymaktadır. Bu farklı profil, iki alanda kendini göstermektedir. Bunlardan ilki Aysan'ın, akademik çalışmalar ile uygulama dünyasındaki üst düzey çalışmaları bir arada yürüten ender başarılı akademisyenlerden birisi olması ile açıklanabilir. Aysan'ın özelliğini oluşturan ikinci alan ise, muhasebe akademisyenliği ile muhasebe mesleğinin örgütlerinde görevlerini birlikte yürütme başarısını göstermesinde yatmaktadır. Aysan'ın bir özelliği de Yirminci Yüzyılın ikinci yarısında iktisat ve işletmecilik alanlarındaki gelişmeleri en iyi izleyen ve muhasebenin bu gelişmelere uyum sağlamasını temine çalışan kişiliğe sahip olmasıdır. Bu özelliği kuşkusuz, muhasebe tarihi açısından Aysan'ın en önemli yanını oluşturmaktadır. Halen eşine ender rastlanabilecek bir enerji ile, bilgi birikimi ve tecrübesini etrafındakilerle paylaşmaya devam etmektedir. Bu da onu yaşamı sırasında, ülkemiz muhasebe akademik dünyasının en önemli kilometre taşlarından birisi yapmaktadır.

KAYNAKLAR

- Aysan, Mustafa A. (1971). *Muhasebede Denetleme İlkeleri ve Türkiye'deki Uygulamalar*. İstanbul: İşletme İktisadı Enstitüsü Yayını.
- Aysan, Mustafa A. (1971). *Muhasebede Denetleme İlkeleri ve Türkiye'deki Uygulamalar*. İşletme Fakültesi Yayınları, No: 8, İstanbul.
- Aysan, Mustafa A. (1973). *Türkiye'de Devlet İşletmeciliği*. İşletme Fakültesi Yayını No: 26, İstanbul.
- Aysan, Mustafa A. (1974). *Maliyetler ve İşletme Kararları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını.
- Aysan, Mustafa A. (1976). *Finansal Tablolar Analizi ve Diğer Muhasebe Uygulamaları*. Sermet Matbaası, İstanbul.
- Aysan, Mustafa A. (1978). İktisadi Devlet Teşekküllerinin Yarını, *Sevk ve İdare Dergisi* (Mayıs 1978).

- Aysan, Mustafa A. (1980-2007). *Atatürk'ün Ekonomi Politikası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Atatürk Devrimleri Araştırma Enstitüsü.
- Aysan, Mustafa A. (1996). Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi. *Mali Çözüm Dergisi* (37).
- Aysan, Mustafa A. (2000). Yeni Bin yılda Kamu Teşebbüslerinin Değişen Rolü, Türkiye Örneği. *MUFAD Dergisi* (3/3).
- Aysan, Mustafa A. (2007). *Kurumsal Yönetim ve Risk*. Elit Ofset, İstanbul.
- Aysan, Mustafa ve arkadaşları (1962). *Kamu İktisadi Teşebbüsleri Temel Muhasebe Teklif ve Tavsiyeleri*. Yenidesen Matbaası, İstanbul.
- Aysan, Mustafa, Üniversite Endüstri İlişkileri Nasıl Olmalıdır, *Sevk ve İdare Dergisi*, Mart 1972, İstanbul.
- Aysan, Mustafa A. & Özmen, Selahattin (1981). *KIT, Türkiye'de ve Dünyada Kamu İktisadi Teşebbüsleri*. İstanbul: Kardeşler Basımevi.
- Aysan, Mustafa A. & Sarıoğlu B. (1998). *Cumhuriyet'in 75. Yılında Muhasebe Tarihi*. Ankara: TÜRMOB Yayını.
- Aysan, Mustafa A. & Şenesen, Ümit (1973). *Kendi Kendine Muhasebe*, Fatih Yayınevi, İstanbul.
- Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Ocak 1970, Cilt 7, Sayı 1, İstanbul.
- Güvemli, Oktay (2001). *Türk Devletleri Muhasebe Tarihi*, Cumhuriyet Dönemi, IV. Cilt. Proje Danış A.Ş., İstanbul.
- Güvemli, Oktay (2003). *İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Tarihi*. Proje Danış A.Ş., İstanbul.
- Güvemli, Oktay (2004). Mustafa Aysan ile Söyleşi, *MUFAD Dergisi*, Sayı 21, Ocak 2004.
- İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu (1968). *Tekdüzen Genel Hesap Planı ve Açıklamaları*. Ankara.
- Paton, W. A. & Dixon, R. (1964). *Muhasebenin Temelleri*. (M. A. Aysan, Çev.) İstanbul: İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayını.
- Türkiye Bankalar Birliği (1963). *Bankaların Açacakları Krediler İçin Talep Sahiplerinden Alacakları Hesap Vaziyeti ve Tahlil Esasları Semineri*, 3. Baskı, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No 20, Ankara.

EKLER

Ek 1: Prof. Dr. Mustafa A. Aysan'ın Yayınlanmış Kitapları

1. **Maden Kredi Bankası**, 1961, İstanbul.
2. **Muhasebenin Temelleri**, William A. Paton ve Robert L. Dixon'un Mac. Millan Co. 1963 yayını olan *Essentials of Accounting* adlı kitabının çevirisi, İstanbul Üniversitesi, İşletme İktisadı Enstitüsü yayını, 1964, İstanbul.
3. **Ticaret, Sanayi ve Madencilik Alanlarında Çalışan Kamu İktisadi Teşebbüsleri İçin Muhasebe Teklif ve Tavsiyeleri**, İşletme İktisadı Enstitüsü yayını, 1963, İstanbul.
4. **Muhasebede Denetleme İlkeleri ve Türkiye'deki Uygulamalar**, İşletme İktisadı Enstitüsü, 1971, İstanbul.
5. **The Present State and Potentials for Future Development of Management Education in Turkey**, Türkiye'de İşletme Eğitiminin Durumu ve Gelişme İmkanları, Sevk ve İdarecilik Eğitimi Vakfı (SIEV), 1973, İstanbul,
6. **Türkiye'de Devlet İşletmeciliği**, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, 1973, İstanbul.
7. **Kendi Kendine Muhasebe**, Ümit Şenesen ile birlikte, 1973, İstanbul.
8. **Maliyetler ve İşletme Kararları**, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, 1974, İstanbul.
9. **Finansal Tablolar Analizi ve Diğer Muhasebe Konuları**, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, 1976, İstanbul.
10. **KİT - Türkiye'de ve Dünya'da Kamu İktisadi Teşebbüsleri**, Selahattin Özmen ile birlikte, 1981, İstanbul.
11. **Atatürk'ün Ekonomik Politikası**, İstanbul Üniversitesi, Atatürk Devrimleri Enstitüsü 1979 İlk baskı. Sonraki bası yılları 1980, 1984, 1992, 1999, 2000, 2007, 2014 İstanbul.
12. **Türk Ekonomisinde 1994 Bunalımı**, Zeyyat Hatipoğlu ile birlikte, 1994, İstanbul.
13. **Kurumsal Yönetim ve Risk**, 2007, İstanbul.

Ek 2: Prof. Dr. Mustafa A.Aysan, eşi Gülseren Hanım ve kızları Selvihan ve Güldehan ile birlikte

1980'li yılların ortaları

Ek 3: Prof. Dr. Mustafa A. Aysan 1970'li yıllarda

İ.Ü. İşletme İktisadı Enstitüsü 1975-76 Öğretim Yılı, 75 kişilik sınıf, 80 dakikalık vak'a tartışması sonrası... Prof. Dr. Mustafa A.Aysan'ın dersi bitmesine rağmen tartışma devam ediyor. Tahtadaki vak'a, Harvard Business School deneyimleri ile ülkemizde vak'a eğitimine büyük katkıları olan Aysan'ın telif bir eseri.

Ek 4: Prof. Dr. Mustafa A. Aysan, Ulaştırma Bakanlığı yılları, 1982-83

